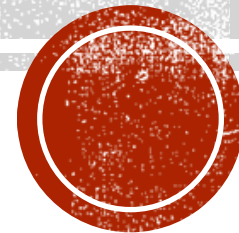

**ПРИМЕНА НА ЗАКОНОТ ЗА БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ
НАСПРОТИ ПРИМЕНАТА НА АКТУЕЛНИОТ ЗАКОН ЗА
СУДСКИ ТАКСИ ВО ОДНОС НА ТРОШОЦИТЕ НА ПОСТАПКАТА
ОД СЕКУНДАРНА ПРАВНА ПОМОШ**

**судија Маја Маркова
Апелационен суд Скопје
март 2023 година**

ШТО Е БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ?

- Правото на бесплатна правна помош извира од правото на еднаквост на сите граѓани пред Уставот и законите во остварување и уживање на слободите и правата
- Бесплатна правна помош е помош одобрена и финансирана од државата на начин и под услови предвидени во закон, а се однесува за лицата со ниски приходи, социјално исклучените, маргинализирани категории граѓани и лица, како и оние кои поради различни причини се нашле во тешка материјална состојба поради која не се во можност да платат адвокат за да ги заштитат своите права и слободи загарантирани со меѓународното и националното право на државата
- За заштита на ранливите категории на граѓани во Република Северна Македонија донесен е Закон за бесплатна правна помош („Службен весник на РСМ“ бр.101/2019 година), со овој закон престанат е да важи Законот за бесплатна правна помош („Службен весник на РМ“ бр.161/2009, 185/11, 27/14 и 104/15), освен членот 8 во делот кој се однесува на заштита на жртвите од казниви дела и заштита на жртви од трговија со луѓе.

Потребата од законско уредување на бесплатна правна помош за ранливите категории на граѓани произлегува од обврската на државата да се грижи за основните права на човекот заштитени со Европската конвенција за човекови права, поточно во членот 6 од истата, како и од Резолуцијата (78) 8 донесена од Комитетот на министри и Препораката бр. R(93)1 на Комитетот на министри кои се однесуваат на земјите членки на Советот на Европа.

- Резолуцијата (78)8 за правна помош и совет, предвидува дека земјите-членки треба да се грижат лицата во економски слаба позиција да можат да добијат потребни правни совети за граѓански, трговски, управни, социјални или фискални прашања, како и отстранување на пречките за еднаков пристап до судот и водење на постапки во судот на сите граѓани. Резолуцијата предвидува дека **давањето на правна помош** од страна на државата **не треба да претставува милост од државата, туку треба да претставува обврска на државата кон општеството во целина.**
- Препораката R(93)1 на Комитетот на министри за земјите членки за ефективен пристап до закон и правда за најсиромашните ги повикува земјите членки да ги унапредат услугите за правен совет на најсиромашните. Ова може да се направи со покривање на трошоците за правен совет преку правна помош, со поддршка на советодавни центри во определени области и со овозможување на невладини организации или волонтерски организации да им обезбедат правна помош и поддршка на најсиромашните.

Република Северна Македонија како членка на најстарата паневропска политичка организација Советот на Европа е опфатена со јурисдикцијата на Европскиот суд за човекови права, и обврзана за исполнување и почитување на целите на овие институции, а кои цели се насочени кон:

- одбрана и промовирање на демократијата,
- заштита на човековите права,
- владеење на правото и
- изградба на заеднички основи за новите предизвици во социјалната, културната и правната област во државите членки.

По приемот на нашата држава во Советот на Европа писмено се обврзавме дека ќе ги исполнуваме обврските кои произлегуваат од Мислењето на Парламентарното собрание на Советот на Европа, а помеѓу другото на 17.04.1997 година нашата држава ја ратификува и Европската Конвенција за човекови права од кога како меѓународно ратификуван и прифатен договор во смисла на член 118 од Уставот на РСМ, е составен дел на нашиот правен поредок со супремација на домашните закони ако со нив се дадени помали права од предвидените во Европската Конвенција и судската пракса произлезена од одлуките на Европскиот суд за човекови права.

Член 118

Меѓународните договори што се ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да се менуваат со закон.

Со ратификација на Европската Конвенција за човекови права истата е директно инкорпорирана во домашниот правен систем со даден приоритет над сите други закони и со обврска за непосредна примена на ЕКЧП и судската пракса на ЕСЧП во постапките пред домашните судови и управните тела.

Европскиот суд за човекови права исклучиво испитува конкретна апликација со цел да утврди дали дошло до повреда на одредбите од Конвенцијата за човекови права и во случај на утврдено постоење на повреда пресудата е обврзувачка само во однос на државата која во даден предмет е одговорната страна во смисла на член 46 (1) од Конвенцијата, со тоа значењето на пресудите на овој суд често пати ги надминува државните граници со директно влијание врз законодавството и судската пракса и на другите држави потписнички на Конвенцијата.

Токму од причини за заштита на ранливите категории на граѓани при исполнување на нивните права пред институциите на РСМ и пред судските органи, а заради почитување на одредбата од член 6 од Европската конвенција за човекови права како и произлезената судска пракса на Европскиот суд за човекови права се наметнала потребата од носење на посебен Закон за бесплатна правна помош на одредена категорија на граѓани.

ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА
ПРАВО НА ПРАВИЧНА СУДСКА ПОСТАПКА
ЧЛЕН 6

1. Секој има право правично и јавно, во разумен рок, пред независен и непристрасен со закон воспоставен суд да бидат разгледани и утврдени неговите граѓански права и обврски или основаноста на какви било кривични обвиненија против него.

Пресудата се изрекува јавно, а новинарите и публиката можат да бидат исклучени за време на целата или на дел од постапката во интерес на моралот, јавниот ред или националната безбедност во едно демократско општество, кога тоа го наложуваат интересите на малолетник или заштитата на приватниот живот на страните во спорот, или кога тоа судот го смета за неопходно затоа што во посебни околности публицитетот би можел да им нанесе штета на интересите на правдата.

2. Секој кој е обвинет за кривично дело се смета за невин се додека неговата вина не се докаже по законски пат.

3. Секој обвинет ги има следните минимални права:

а. веднаш, на јазикот што го разбира, да биде детално известен за природата и причините на обвинението подигнато против него;

б. да му се обезбедат време и услови неопходни за подготвување на неговата одбрана;

в. да се брани самиот или со помош на бранител по свој избор, а доколку не располага со средства да плати бранител, да добие бесплатен службен адвокат кога тоа го наложуваат интересите на правдата;

г. самиот да ги сослуша или да бара сослушување на сведоците на обвинението и да бара повикувањето и сослушувањето на сведоците на одбраната да биде под услови што важат и за сведоците на обвинението;

д. да користи бесплатна помош од преведувач, доколку не го разбира или не го зборува јазикот на кој се одвива судењето.

Иако членот 6 од ЕКЧП не предвидува посебно право на правна помош во граѓанските постапки за разлика од кривичната постапка каде ова право е директно заштитено во членот 6 став 3 од ЕКЧП, сепак низ својата судска пракса, која преставува извор на правото, Европскиот суд за човекови права утврдил повреди на членот 6 и во граѓанските постапки. Утврдувањето на повреди на членот 6 од ЕКЧП во одлуките на Европскиот суд за човекови права, за земјите-членки претставуваат насоки дека властите под одредени критериуми треба да им обезбедат на сите лица во нивната јурисдикција правна помош во одредени специфички правни ситуации.

Судската пракса на ЕСЧП е фокусирана на правната помош во судските постапки и преку различни случаи им укажува на владите кои критериуми треба да се земаат предвид во однос на правните прашања кои се однесуваат на правната помош во судските постапки.

Критериуми кои владите треба да ги земаат предвид во однос на видовите на правни прашања се:

- важноста на правното прашање на барателот;
- сложеноста на случајот;
- способноста на барателот ефективно самиот да се застапува;
- постоење на законска обврска за задолжително застапување од адвокат.

Специфични случаи каде Европскиот суд одлучувал за прашањето дали постои повреда на член 6 од Европската конвенција за човекови права во граѓански постапки водени пред националните судови се случаите на:

- **Airey** против Ирска апликација 6289/73 донесена е пресуда од 9 октомври 1979 година во која судот сметал, *inter alia*, дека е направена повреда на член 6 став 1 и член 8 (чл. 6-1, чл. 8) од Конвенцијата по основа на фактот што жалителот не го оствари ефективното право на пристап до Ирскиот Виш суд заради поднесување на барање за судски развод;
- во случајот **McVicar** против Обединетото Кралство апликација бр.46311/99 пресуда од 7 мај 2002 година, судот нашол дека не е сторена повреда на член 6 и член 10 од Конвенцијата односно дека отсуството на правната помош не го лишила барателот од правично судење;
- Во случајот **Kreuz** против Полска, апликација бр.28249/95, пресуда од 19 јуни 2001 година, судот нашол повреда на човековите права по член 6 од ЕКЧП наоѓајќи дека пристапот до судот на барателите не може да биде попречен поради постоење предуслов за плаќање на судски такси во случаите кога барателите не се во можност да ги платат.

ЗАКОН ЗА БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ

Со Законот за бесплатна правна помош се уредуваат:

- општите правила за обезбедување на бесплатна правна помош,
- видовите и опсегот на бесплатната правна помош,
- даватели и корисници на бесплатна правна помош, нивните обврски и одговорности,
- постапка во која се остварува правото на бесплатна правна помош,
- финансирање, награда и надоместок на трошоци за дадена бесплатна правна помош,
- бесплатна правна помош во прекугранични спорови,
- транспарентност и отчетност во давање бесплатна правна помош,
- посебни постапки за правна помош,
- надзор над примената на законот и
- други прашања кои се однесуваат на бесплатната правна помош.

ЦЕЛ НА ЗАКОНОТ

Член 2

- (1) Целта на овој закон е да се овозможи и унапреди правото на физичките лица на пристап до правдата и правичната судска заштита.
- (2) Правото на бесплатна правна помош се остварува во обем и постапка уредена со овој закон
- (3) Овој закон не се применува за правни работи за кои е предвидена бесплатна правна помош со посебни закони.

ВИДОВИ БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ

Примарна правна помош-ППП

- Се дава од страна на овластено службено лице на Министерството, овластено здружение и правна клиника;
- Право имаат сите физички лица кои имаат живеалиште или престојувалиште на територија на РСМ;
- Здруженијата и правните клиници добиваат надомест за дадената PPP со финансирање од државата преку јавен конкурс или врз основа на трошковник за обем на извршена работа по Тарифа за надомест на трошоците за работа на здруженијата и правните клиници за давање PPP.

Секундарна правна помош-СПП

- Адвокати во постапка пред суд, државен орган, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, Фондот за здравствено осигурување и лица кои вршат јавни овластувања согласно одредбите од законот (нотар, извршител);
- Право имаа само лица кои исполнуваат определени услови;
- На адвокатот за дадената СПП му се исплатува надомест во процентуален износ од адвокатската награда како и трошоци согласно Тарифата за награда и надоместок на трошоците за работа на адвокатите донесена од страна на Адвокатската комора.

Опсегот на примарната правна помош е уреден во член 6 од ЗБПП и опфаќа:

- 1) иницијален правен совет за правото на користење на бесплатна правна помош,
- 2) општа правна информација (општи и начелни упатства и информации за начинот, условите и постапката за остварување на определено право или интерес, исполнување на конкретна обврска и упатување на надлежен јавен орган или надлежен суд)
- 3) општ правен совет е совет за начинот и можностите за решавање на правното прашање, за законската регулатива, можноста за вонсудско решавање, за правилата и трошоците на постапката, за извршувањето на одлуките на постапката, запознавање со правата и обврските на барателите и корисниците на бесплатна правна помош како и со начинот на давање на правна помош во судски и управни постапки.

Опсегот на примарната правна помош е уреден во член 6 од ЗБПП и опфаќа:

- 4) помош при комплетирање на барањето за секундарна правна помош,
- 5) помош при пополнување на формулари, обрасци издадени од управен орган во управна постапка за социјална заштита и заштита на правата на децата; пензиско, инвалидско и здравствено осигурување; заштита на жртви на родово базирано насилство и семејно насилство; постапка за упис во матична книга на родени; стекнување со документи за лична идентификација и државјанство,
- 6) составување на претставки до Комисијата за заштита од дискриминација и до Народниот правобранител и барања за заштита на слободи и права до Уставниот суд на Република Северна Македонија.

Обезбедување на примарна правна помош

Член 7

(1) Примарна правна помош се дава на секое заинтересирано лице.

(2) Првичната средба во Министерството, во овластеното здружение, во правната клиника е со цел на лицето кое е заинтересирано да му се објасни природата на проблемот или да му се помогне да дознае дали проблемот е правно прашање, дали истото е во рамките на опфатот на правните услуги кои Министерството, здружението и правната клиника ги даваат, како и видовите на правна помош кои се најсоодветни за лицето.

(3) Во постапката додека ја даваат примарната правна помош Министерството, здружението и правната клиника немаат право да постапуваат во име и за сметка на лицето.

Обезбедување на примарна правна помош

Член 7

(4) Примарната правна помош што ја дава Министерството опфаќа:

- иницијален правен совет за правото на користење на бесплатна правна помош,
- општа правна информација,
- општ правен совет,
- помош при комплетирање на барањето за секундарна правна помош.

(5) Примарна правна помош ја дава **правната клиника** согласно програма за едукација, донесена од страна на правниот факултет, а со цел реализација на практична настава на студентите на правниот факултет. При давањето на примарната правна помош, правната клиника соработува со адвокатите запишани во Регистар на адвокати, како и со Адвокатска комора на Република Северна Македонија.

(6) Министерот за правда го пропишува начинот на соработка од ставот (5) на овој член по претходно мислење од Министерството за образование и наука и Адвокатска комора на Република Северна Македонија.

ОБВРСКИ НА ДАВАТЕЛИТЕ НА ПРИМАРНА ПРАВНА ПОМОШ

Давателите на примарна правна помош имаат одредени законски обврски и тоа:

- да пружат ППП на секое заинтересирано лице,
- да соработуваат меѓусебно,
- да го известат заинтересираното лице за правата и обврските на корисниците на бесплатната правна помош,
- да ги информираат за постапката за добивање на примарна и секундарна правна помош без никаков надомест,
- Да му помогне на лицето со пополнување на барањето за секундарна правна помош, како и изјавата за неговата финансиска состојба и финансиската состојба на членовите на неговото семејство,
- Да прибере потребни документи од овластени институции а кои се однесуваат на материјалната и финансиската состојба на лицето и неговите членови за правното прашање за чие решавање се бара правна помош,
- Да изготви кратко писмено мислење за предметот врз основа на првичната средба со лицето и прибавената документација, кое мислење треба да го приклучи кон списите и да го комплетира барањето за секундарна правна помош,
- Во рок од 4 дена од приемот на барањето, истото да го достави до подрачното одделение на Министерството за правда кое се наоѓа на подрачјето на кое лицето има живеалиште или престојувалиште
- Водат евиденција за дадената правна помош
- Да доставува месечни извештаи до Министерството (здружението), односно извештај на секој шест месеци (правната клиника)

ОДГОВОРНОСТ НА ДАВАТЕЛИТЕ НА ПРИМАРНА ПРАВНА ПОМОШ

Давателите на примарна правна помош доколку во работата причинат штета одговараат на начин што:

- Доколку е предизвикана штета при давањето на примарната правна помош од страна на овластено службено лице на Министерството надоместокот на штета паѓа на товар на буџетот на Министерството;
- Доколку примарната правна помош ја дава здружението истото е одговорно на дадената бесплатна правна помош, а доколку е предизвикана штета при давањето на ППП од страна на здружението, надоместокот на штета паѓа на товар на здружението;
- Правната клиника е одговорна за дадената примарна правна помош, а во случај да е предизвикана штета при давањето на примарната правна помош, надоместокот на штета паѓа на товар на правниот факултет во кој како организациона единица се наоѓа правната клиника.

ЗАПИШУВАЊЕ НА ДАВАТЕЛИТЕ НА ПРИМАРНА ПРАВНА ПОМОШ ВО РЕГИСТАР

1) Здруженијата овластени за давање на примарна правна помош поднесуваат барање за упис во Регистарот што се води во Министерството заедно со докази, а ќе се запише во регистарот доколку исполнуваат одредени услови:

- да е запишано во Регистарот на здруженија во ЦР на РСМ најмалку 5 години;
- да има вработено или ангажирано дипломиран правник со положен правосуден испит;
- една од целите запишани во Статутот да е наведено давањето примарна правна помош во областа за која е основано;
- да има склучено договор за осигурување за можна штета при давање на ППП на најнизок износ од 100.000,00 денари на осигурителна полиса;
- да има доставено годишни даночни пријави за три години пред годината на поднесување на барањето за упис;
- да исполнува минимални просторни и технички услови кои гарантираат непречено обезбедување на ППП и
- да има реализирано најмалку три проекти за обезбедување на правна помош или правно советување.

Во однос на условите за тоа што се подразбира под минималните просторни и технички услови кои гарантираат непречено обезбедување на ППП истите се уредени во Правилникот за минимални и технички услови („Службен весник на РСМ“ бр.199/2019 од 30.09.2019 година) во кои е уредено дека:

- здружението ја обезбедува ППП во своите службени простории,
- службените простории треба да се сместени во индивидуална станбена зграда, во колективна станбена зграда или во деловна зграда и да се состојат од најмалку две работни простории и тоалет во површина не помала од 30 м²;
- просториите да се лесно достапни за граѓаните со обележани соодветни знаци;
- да бидат пристапни за лица со визуелна и физичка попреченост;
- просторијата да биде одвоена и да нуди соодветен степен на доверливост при сослушувањето на заинтересираното лице
- да биде опремена со технички услови наменети за прием на странки со пристап до компјутер и интернет и пристап до електронска дата база со законски текстови и прописи.

2) Правната клиника ќе се запише во регистарот на правни факултети овластени за давање на примарна правна помош што го води Министерството, по поднесено барање за упис доколку е:

- организациона единица на правен факултет при универзитет основан согласно закон,
- во состав на универзитетот кој е рангиран меѓу првите седум рангирани универзитети во Република Северна Македонија.

Министерството за правда има обврска во рок од 30 дена од приемот на поднесеното барање за упис да оцени дали давателот ги исполнил условите за упис и да донесе решение за упис и ќе го изврши уписот во Регистарот или да донесе решение со кое ќе го одбие барањето за упис.

Министерството го води Регистарот за запишани здруженија и Правни клиници со овластувања за давање на ППП во писмена и електронска форма и го објавува и ажурира на својата веб страна на секои три месеци.

БРИШЕЊЕ на давателот од Регистарот

Министерството за правда ќе го избрише давателот на примарна правна помош од регистарот доколку:

- ✓ Се утврди дека за време на давањето или најдоцна една година откако примарната правна помош била дадена давателот не ги исполнил своите обврски согласно одредбите од овој закон или
- ✓ Давателот повеќе не ги исполнува условите предвидени во член 10 став 1 и 4 од Законот за бесплатна правна помош.

Против решението на министерството сп кое се одбива барањето за упис на давателот во Регистарот, како и против решението за бришење на давателот од регистарот може да се поведе управен спор пред надлежен суд.

Доколку Министерството со решение го избрише давателот од регистарот истото може да поднесе ново барање за запишување по истекот на 12 месеци од денот на донесувањето на решението за бришење.

ФИНАНСИРАЊЕ НА ЗДРУЖЕНИЈА И ПРАВНИ КЛИНИКИ КАКО ДАВАТЕЛИ НА ПРИМАРНА ПРАВНА ПОМОШ

- Законот им овозможува доделување на финансиски средства на овластените здруженија и правни клиници со цел да се обезбеди одржливо финансирање на давателите на правна помош.
- Законот уредува дека финансиските средства се доделуваат врз основа на јавен конкурс и во генерална смисла ги уредува:
 - Начинот на распределба на финансиските средства,
 - Содржината на јавниот повик,
 - Органот надлежен за постапката,
 - Роковите,
 - Критериум за оценување,
 - Склучување на договори,
 - Распределба на средства и надзор и контрола.

Законот уредува дека постапката за распишување и спроведување на јавниот конкурс ја врши посебна Комисија формирана од Министерот за правда, која изготвува мислење до министерот за правда со ранг листа на сите пријавени пријави, а врз основа на мислењето на Комисијата Министерот носи решение за доделување на средства согласно јавниот конкурс, против кое решение незадоволната страна може да се поведе управен спор.

По правосилноста на решението министерот за правда склучува договори со здруженијата односно правните клиници со кои се уредуваат меѓусебните права и обврски, во временскиот период од **најмногу една година** во кој ќе се врши давањето на примарната правна помош.

Давателите на ППП се должни на секои 3 месеци да доставуваат извештаи за реализираните активности и направените трошоци, а доколку се утврди дека доделените средства за давање примарна правна помош се трошат ненаменски или давателот не започнал со давање на примарна правна помош Министерството го прекинува натамошното обезбедување на средствата и го раскинува договорот и може да поведе постапка за враќање на веќе доделените средства и надоместок на штета.

Начинот на распишување и спроведување на јавниот конкурс е пропишан во посебен Правилник („Службен весник на РСМ“ бр.199/2019 од 30.09.2019 година)

- Здруженијата и правните клиники запишани во регистарот кои не се финансираат преку финансирање од страна на државата по објавен јавен оглас и склучен договор за финансирање на давателите на примарна правна помош, истите примаат надомест согласно член 12 од Законот.
- Давателите на ППП имаат право на надомест за дадената правна примарна помош за секој предмет одделно за кој е одобрено барање за секундарна правна помош, но и за дадената примарна правна помош за одредена категорија на лица и тоа:
 - Корисници на права на парична помош од социјална заштита,
 - Приматели на инвалидска пензија и
 - Жртви на семејно и родово базирано насилство.

Надоместокот се пресметува врз основа на трошковник за обемот на извршената работа уреден во Правилник за образец на трошковникот за обемот на извршената работа од здруженијата и правните клиники („Службен весник на РСМ“ бр.199/2019 од 30.09.2019 година) како и согласно Тарифата за надомест на трошоците за работа на здруженијата и правните клиники за давање на примарна правна помош објавена во „Службен весник на РСМ“ бр,199/2019 од 30.09.2019 година.

Тарифата за надомест на трошоците за работа на здруженијата и правните клиники за давање на примарна правна помош во член 2 уредува дека надоместокот за дадената примарна правна помош се определува во бодови, а вредноста на еден бод изнесува 25 денари.

Бодувањето се врши во зависност од видот на дадената примарна правна помош, односно сложеноста на правниот проблем па така:

- За иницијале правен совет за право на користење на бесплатна правна помош – 5 бода;
- За општа правна информација-10 бода;
- За општ правен совет-20 бода;
- За правна помош при комплетирање на барањето за секундарна правна помош-40 бода;
- За правна помош при составување на формулари, обрасци издадени од управен орган во управна постапка за социјална заштита и заштита на правата на децата, пензиско, инвалидско и здравствено осигурување, заштита на жртви на родово базирано насилство и семејно насилство, постапка за упис во матична книга на родени, стекнување со документи за лична идентификација и државјанство-40 бода и
- За составување на претставки до Комисијата за заштита од дискриминација и до Народниот правобранител на РСМ и барања за заштита на слободи и права до Уставниот суд на РСМ-80 бода.

БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОШ ВО ДРУГИ ПОСЕБНИ ПОСТАПКИ

Законот за бесплатна правна помош уредува и посебни постапки во кои обезбедува права помош под други услови од предвидените за примарна правна помош и секундарна правна помош, а тоа се следниве постапки:

- обезбедување на одбрана и застапување во кривичната постапка која се обезбедува согласно одредбите од Законот за кривичната постапка;
- правна помош на децата и
- правна помош на барателите на азил.

Во постапките за бесплатна правна помош на децата и за барателите на азил се вклучени сите различни видови на правна помош односно и примарната и секундарната правна помош и се во зависност од неопходноста и сложеноста на водењето на овие постапки и во овие постапки начинот на обезбедување на бесплатната правна помош е уреден во други закони.

ПРАВНА ПОМОШ НА ДЕЦАТА

- Правната помош на децата е уредена во Законот за правда на децата во кој е уредено дека децата во ризик и децата во судир со законот имаат право на задолжителна одбрана во постапките пред четирите државни органи: центарот за социјална заштита, полицијата, јавното обвинителство и судовите.
- Меѓутоа, правилата за назначување и надоместување на трошоците на адвокатите на децата што не се во можност нивните родители приватно да ангажираат адвокат се различни.
- Така во членот 25 и член 25а од Законот за правда на децата е уредено дека трошоците за постапките пред центрите за социјална работа и МВР се покриени од буџетот за правна помош согласно ЗБПП, а трошоците за адвокатот во судските постапки се на товар на судскиот буџет, член 90 став 2 од ЗПД.
- Кога правната помош се дава на децата во постапките пред центарот за социјална работа и МВР Министерството за правда има обврска за исплата на трошоците согласно доставен трошковник од страна на адвокатот, а наградата се засметува согласно член 34 од ЗБПП.
- Доколку Министерството донесе решение со кое **не одобрува исплата** на трошоците истакнати од адвокатот, против истото адвокатот може да поведе управен спор.

Закон за правда на децата

Член 25

(6) Трошоците за адвокатот ги снесат родителите/или/от, односно старателите/или/от на детето, а во случаи кога не се во состојба да ги платат, тие паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија и се исплатуваат согласно со одредбите од Законот за бесплатна правна помош, по донесено решение за одобрување на бесплатна правна помош од страна на центарот.

(7) Се смета дека родителите/или/от, односно старателите/или/от не се во состојба да ги платат трошоците за адвокат ако остварува вкупни месечни приходи помали од просечната нето месечна плата на Република Македонија исплатена во претходниот месец, за што треба да достави потврда издадена од надлежен орган, односно организација за вкупните месечни приходи до центарот најдоцна во рок од пет работни дена од денот на добиеното известување за потребната документација. Ако родителите/или/от, односно старателите/или/от не достават таква потврда ќе се смета дека се во состојба да ги платат трошоците на адвокатот.

Член 25-а

(1) Центарот донесува решение за одобрување на бесплатна правна помош доколку се исполнети условите утврдени во членот 25 став (7) од овој закон, во најкраток можен рок, а најдоцна во рок од 30 дена од денот на доставеното известување.

(2) Против решението со кое не се одобрува бесплатна правна помош незадоволната странка има право на жалба до Министерството за труд и социјална политика во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

(3) Центарот на определениот адвокат од член 25 став (5) од овој закон, му доставува службена белешка за дадената правна помош и присуство на разговорот пред центарот како и решението за одобрената бесплатна правна помош.

(4) Адвокатот писмената од ставот (3) на овој член, заедно со трошковникот за дадената правна помош ги доставува до Министерството за правда согласно со одредбите од Законот за бесплатна правна помош кои се однесуваат на правна помош на деца.

ПРАВНА ПОМОШ НА БАРАТЕЛИ НА АЗИЛ

Законот за бесплатна правна помош во посебни одредби го уредува и начинот на обезбедување на ваква помош во постапката за барање на азил, при што временската рамка во која може да се истакне вакво барање е неопределена односно заклучно со правосилноста на одлуката по барањето за азил (член 40 став 1 од ЗБПП)

Законот не предвидува јасно и прецизно уредување на видовите правна помош што може да се обезбедат но може да се заклучи дека се обезбедува сите видови на правна помош, а за правото на бесплатна правна помош и за постапката уредено е дека лицето може да добие информации од институцијата надлежна за одлучување по барањето, Министерството за правда или здруженијата овластени за давање примарна правна помош.

И во оваа постапка предвидено е како услов лицето кое бара азил да нема доволно средства да повика адвокат, но не содржи дополнителни одредби за проценка на финансиските можности, туку единствено надлежните органи се обврзани со изјавата на барателот и не се предвидени механизми за проверка на точноста на дадената изјава.

Законот му овозможува право на барателот да поднесе барање за бесплатна правна помош на јазикот кој го разбира барателот до надлежната институција.

Законот воспоставува две посебни процедури за давање правна помош во зависност од тоа дали е ограничена или не е ограничена слободата на движење на барателот.

- Давање правна помош доколку е ограничена слободата на движење на барателот на азил, односно доколку му е изречена мерка согласно член 63 -66 од Законот за меѓународна и привремена заштита и сака да добие бесплатна правна помош поднесува барање до Секторот за азил, кој повикува адвокат од списокот на Министерството за правда и обезбедува веднаш преведувач.
- Давање правна помош доколку слободата на движење на барателот на азил не е ограничена е на начин што барателот аплицира за бесплатна правна помош до Секторот за азил, кое барање потоа се упатува до Министерството за правда кое во рок од 5 дена треба да донесе решение за одобрување на бесплатна правна помош и надоместување на трошоците за преведување, а на барателот ќе му определи адвокат.
- Поради специфичноста на материјата за која се обезбедува бесплатна правна помош согласно Законот за азил, во ЗБПП пропишана е обврска за Министерството за правда да креира и ажурира посебна листа на адвокати кои обезбедуваат правна помош за признавање на право на азил, која листа се ажурира на секои 3 месеци.
- Наградата на адвокатот за дадената секундарна правна помош во предметите за остварување на право на азил се пресметува согласно трошковникот и член 34 од ЗБПП. Трошковникот се доставува до Министерството во рок од 15 дена од правосилноста на одлуката, а Министерството е должно во рок од 15 дена да го провери трошковникот и да донесе решение за исплата на надомест. Доколку од одредени причини поради некомплетен трошковник Министерството го одбие барањето за надомест на трошоците на адвокатот, истиот може да поведе спор пред Управен суд како надлежен суд.

БЛАГОДАРАМ ЗА ВНИМАНИЕТО

